

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ

1. การวิเคราะห์เนื้อหา
2. จริยธรรม และ
3. ภาพยนตร์การ์ตูน

การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการวิจัยสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่ง ที่มุ่งพิจารณาเฉพาะเนื้อหาของสื่อมวลชน ในอันที่จะตรวจสอบ เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อแสดงถึงแนวโน้มของการสื่อสารมวลชน

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2507: 2) กล่าวว่า การสื่อสารมวลชน มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่สามประการ คือ

1. ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์
2. เนื้อหาของการสื่อสารมวลชน ได้แก่ ข้อความที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือข้อความที่ออกอากาศในรายการวิทยุหรือโทรทัศน์
3. ผู้รับสาร ได้แก่ มวลชน ซึ่งเป็นผู้รับข้อความจากเนื้อหาของการสื่อสารมวลชน อีกทอดหนึ่ง

ในระหว่างองค์ประกอบของการสื่อสารมวลชนทั้งสามประการนี้ จะเห็นว่า เนื้อหา มีความสำคัญมิใช่น้อย เพราะเป็นเรื่องราวข้อเท็จจริง (ข่าว) ความเห็นจากบทความ บทวิจารณ์ หรือเนื้อหาเรื่องราวจากวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ ซึ่งสื่อสารมวลชนป้อนให้แก่มวลชนผู้รับสาร

นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชนได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

บีเรลสัน (Berelson 1952: 18) กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเป็นปรนัย (Objectivity) เป็นระบบ (Systematic) และมีการพรรณนาเชิงปริมาณ (Quantitative) ถึงสิ่งที่ปรากฏอย่างแท้จริง (Manifest) ในเนื้อหาของเอกสาร

บาร์คัส (Barcus 1959 อ้างถึงใน สรรค์วิ คชาชีวะ 2525: 6) ให้ความหมายว่า "การวิเคราะห์เนื้อหา" ในที่นี้หมายถึง การวิเคราะห์สารของเอกสารอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ วิธีการที่ใช้เรียกว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และการวิเคราะห์จะต้องมีระบบตลอดจนมีการควบคุมการวิเคราะห์อย่างเข้มงวด

ฮอลสติ (Holsti 1968: 597) กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการสรุปผลอย่างมีระบบ และมีความเป็นปรนัยเพื่อแสดงให้เห็นคุณลักษณะเฉพาะของสาร

คริปเพนดอร์ฟ (Krippendorff 1980: 21) ให้นิยามว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งในการทำเครื่องมือให้มีความเชื่อถือได้ และมีผลสรุปที่เที่ยงตรงจากข้อมูลไปสู่สภาวะแวดล้อม (Context) ของข้อมูล

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหา

1. เป็นเทคนิคในการวิจัยอย่างหนึ่งโดยมีวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ เช่น เดียวกับการวิจัยแบบอื่น ๆ
2. ต้องมีการสร้างเครื่องมือที่มีความเป็นปรนัย (Objectivity) และเชื่อถือได้ (Reliability) กล่าวคือ เครื่องมือที่สร้าง เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหานั้น เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน ผู้วิเคราะห์ต่างกันแต่ใช้กับข้อมูลแบบเดียวกันผลที่ได้ย่อมเหมือนกัน และเครื่องมือนั้นไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้ย่อมใช้ได้เช่นเดียวกัน
3. ควรมีผลสรุปที่อธิบายความหมายของเนื้อหาได้ ทั้งในด้านปริมาณ (Quantitative) และในด้านคุณภาพ (Qualitative) อย่างมีความเที่ยงตรง (Validity)

ตามธรรมชาติของสาร กล่าวคือ 1) สารนั้นไม่ได้มีเพียงความหมายเดี่ยวย่อมมีทั้งความหมาย
 นัยตรง (Denotations) และความหมายนัยประหวัด (Connotations) 2) ความหมายนั้น
 ไม่สามารถจะใช้ร่วมกันได้ เพราะความหมายย่อมขึ้นอยู่กับผู้ส่งสาร ซึ่งจะมีความแตกต่างกัน
 ออกไปตามลักษณะและบุคลิกภาพของผู้ส่งสาร

จริยธรรม

จริยธรรม เป็นแนวทางดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องของบุคคลและสังคมที่ได้ประพฤติปฏิบัติ
 กันมาช้านาน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ศิลปธรรม ศาสนา กฎหมาย และค่านิยมของแต่ละสังคม
 ที่ยึดหลักการที่ว่าสิ่งใดที่ดีที่งามมีความเหมาะสม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมก็ปฏิบัติกัน
 ส่วนสิ่งใดที่ไม่ดีไม่ควรประพฤติปฏิบัติ จริยธรรมจึง เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม
 ของสังคม

ผู้สันตติกรทั้งหลายท่านให้ความหมาย จริยธรรม (Morality) ไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

พระยาอนุนานราชชน (2516: 409) ได้อธิบายความหมายจริยธรรมไว้ว่า โดย
 ทั่วไปจริยธรรมกับจริยศาสตร์มีความหมายใกล้เคียงกันใน เรื่องของปรัชญา ซึ่งเป็น เรื่องของการ
 ค้นหาความจริง เกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้อง ดีงาม ที่ควร
 ประพฤติ ส่วนสิ่งใดที่ถือว่าผิดหรือชั่วก็ไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2522: 18) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า เป็นการประมวลความ
 ประพฤติและความนึกคิดในสังคมที่ดีงาม เหมาะสม

แสง จันทร์งาม (2522: 218) กล่าวว่า "จริยธรรม" แยกเป็น 2 คำ คือ "จริย"
 แปลว่า ความประพฤติ และ "ธรรม" หมายถึง คุณภาพจิตใจของแต่ละคน เมื่อนำคำทั้งสอง
 มารวมกัน เข้าเป็นจริยธรรม จึงหมายถึงคุณภาพของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523: 8) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม

ไว้ว่า หมายถึง การกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2) กล่าวว่า ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทนี้ คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมชมชอบสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง เป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

สาโรช บัวศรี (2527: 23) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึง ความดีในระดับต่าง ๆ ที่สังคมหรือบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น

พระราชวรานูณี (2520: 32) กล่าวว่า จริยธรรมก็คือ การนำเอาศาสนาหรือสาระแห่งสัจธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำรงอยู่หรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ส่วนในต่างประเทศ พีอาเจท์ (Piaget 1960: 1) ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูกต้อง ดีงาม เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

ในทำนองเดียวกัน บราวน์ (Brown 1965: 411) เห็นว่า จริยธรรม คือกฎเกณฑ์สำหรับแยกแยะการกระทำที่ถูกจากการกระทำผิด อนึ่งจริยธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากอิทธิพลจากจริยธรรมของสังคมอื่น และสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

โคล เบิร์ก (Kohlberg 1971: 405) เห็นว่า จริยธรรม เป็นสิ่งควบคุมการตัดสินใจ ความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดจะมีลักษณะ เป็นเหตุผลสากลไม่ขัดแย้งกัน เป็นเหตุผลที่มีรากฐานจากความมีหลักการและเป็นอุดมคติ

เรสท์ (Rest 1976: 6) ได้กล่าวว่า จริยธรรม เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม การมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคน

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์ โดยสังคมยึดหลักความยุติธรรม เป็นเครื่องตัดสินว่า สิ่งใดเป็นการกระทำที่เหมาะสมและสิ่งใดที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ

จากความหมายต่าง ๆ ของจริยธรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าจริยธรรมประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 3)

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ คือความ เข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงามสามารถใช้ความคิดตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้
2. ส่วนประกอบทางด้านความรู้สึก คือ ความนิยม ศรัทธา ฟังพอใจ ที่จะนำจริยธรรมที่ได้เรียนรู้มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ
3. ส่วนประกอบทางการกระทำ คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดี ถูกต้อง หรือสมควรหรือไม่

การเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรม

จริยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ โดยได้รับมาจากประสบการณ์การ เรียนรู้ตั้งแต่เกิดซึ่งสามารถแบ่งลำดับขั้นการ เกิดของจริยธรรมได้ 4 ขั้น ดังนี้ (ภณิกา คุณกุล 2528: 8-9)

1. การเลียนแบบ เป็นกระบวนการได้จิตสำนึก ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่แล้วนำมาปรับ เข้ากับตนเอง เหมือนกับการ เรียนรู้ภาษาพูดของเด็ก การเลียนแบบจึง เกิดได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน แต่มีบ่อยครั้งที่เด็กเลียนแบบในสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจจะสอน ดังนั้นผู้ใหญ่ก็ควรจะมีจริยธรรมสูง เมื่อใกล้ชิดกับเด็ก
2. การแนะนำสั่งสอน เป็นกระบวนการได้จิตสำนึกของเด็ก เช่นเดียวกับการ เลียนแบบ และมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเช่นกัน เพราะในขณะที่การ เลียนแบบเป็นการดูซึมการกระทำนั้น การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูซึมทางอารมณ์และทัศนคติของบุคคลอื่น ทำให้อารมณ์ของเด็กมิได้พัฒนาการมาโดยอิสระ แต่ไปอิงอยู่กับกลุ่ม
3. การลอกแบบ ในการเลียนแบบเด็กจะรับ เอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในขั้นการ

แนะนำสิ่งสอน เด็กจะได้รับทัศนคติ อารมณ์ของผู้ใหญ่ และในชั้นการลอกแบบ เด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตน โดยอาศัยความรักและความชื่นชมของผู้ใหญ่นั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบจริยธรรมจึงอาจทำให้เด็กเกิดการลอกแบบทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

4. การสร้างจริยธรรมของตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบแล้ว เด็กจะสร้างจริยธรรมของตนเอง โดยการปรับสภาพจริยธรรมเดิมให้เข้ากับสภาพจริยธรรมใหม่ การปรับจริยธรรมนี้มักเกิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะได้พบคนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมที่รับไว้เมื่อตอนเป็นเด็ก วัยผู้ใหญ่ จึงเป็นวัยของการปรับรูปแบบจริยธรรมของมนุษย์

อนึ่ง อีระพร อวรรณโณ ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมออกเป็น 3 ชั้น คือ (อีระพร อวรรณโณ 2529: 222-225)

1. ชั้นความคิดความเข้าใจแบบรู้เอง เป็นขั้นของเด็กอายุ 2-7 ปี เด็กในขั้นนี้ยังมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กไม่สามารถมองโลกในทรรศนะของผู้อื่นได้ ความสามารถทางความคิดความเข้าใจยังคงจำกัดอยู่แต่การรู้เอง เช่น รับรู้วัตถุจากการเคลื่อนไหว และภาพที่เห็น โดยไม่มีความคิดทางตรรกะ

2. ชั้นปฏิบัติการรูปธรรม เป็นขั้นของเด็กอายุประมาณ 7-12 ปี เด็กในขั้นนี้เริ่มมีความคิดแบบตรรกะ แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่เฉพาะกับสิ่งที่เห็น เป็นรูปธรรมได้

3. ชั้นปฏิบัติการนามธรรม เป็นขั้นของคนตั้งแต่วัยรุ่นขึ้นไป คนในขั้นนี้สามารถคิดสิ่งต่าง ๆ แบบนามธรรมได้

จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชน

จากการเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรมที่กล่าวแล้ว จะเห็นชัดเจนว่า การปลูกฝังจริยธรรมต้องทำให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ จริยธรรมของแต่ละวัย สำหรับในเยาวชนโดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุถึงจริยธรรมที่ควรปลูกฝังไว้ในหลักสูตรการศึกษาว่า จะต้องปลูกฝังให้เยาวชนมีนิสัยไม่หาความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อ

ล้มมาชีพทุกชนิด มีความซื่อสัตย์ มีวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ มีความสามัคคี ทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี มีหลักการ เหตุผล และมีความภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2520) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526: 6-7) ได้จัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังจริยธรรมโดยผ่านสื่อมวลชนว่า ควรปลูกฝังในเรื่องการประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความยึดมั่นในคุณธรรม ความมีวินัยและความรักชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรม

เดนิส (Denis 1966) ได้ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความรักดี ศิลธรรม และความรับผิดชอบต่อเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนต่าง ๆ ของรัฐมิสซูรี โดยแยกตัวแปรออกเป็นเพศ ชั้น ศาสนา ความถนัดทางการเรียน ตำแหน่งในสังคมและที่อยู่อาศัย ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมของความเป็นมิตร ความรักดี ศิลธรรม และความรับผิดชอบต่อเด็กวัยรุ่นในระดับสูงสำหรับเด็กที่เรียนในเกรดสูง ค่านิยมทั้ง 5 ชนิดนี้ ผู้หญิงมีความคงที่แน่นอนกว่าผู้ชาย และค่านิยมของความซื่อสัตย์ ความเป็นมิตรของวัยรุ่นที่มาจากนอกเมืองจะสูงกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในเมือง และผู้วิจัยได้สรุปว่า สภาพการอยู่อาศัย การมีทั้งบิดามารดา หรือมีคนใดคนหนึ่งเพียงผู้เดียว ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมเหล่านี้

ฮิลตัน (Hilton 1979) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และระดับสติปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเคนเวอริ จำนวน 195 คน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการตัดสินทางจริยธรรมกับระดับสติปัญญาของนักเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลทำให้เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมแตกต่างกันออกไป

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จนิท (2520) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยศึกษาพัฒนาการของจริยธรรมกับตัวแปรทางด้านการศึกษา เพศ และสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียน นิสิต ในเขตกรุงเทพมหานคร อายุ

11-22 ปี จำนวน 1,400 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.6, มศ.1, มศ.3, มศ. 5 และ มหาวิทยาลัยปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมมิได้แปรไปตามระดับการศึกษา เพศ และสถานภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม

สุรพล นาควนิช (2521) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับ เกณฑ์ที่คาดหวัง โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้ สำนวณพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 คุณลักษณะจริยธรรม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทิต การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรม และความอุทิศตน โดยสร้างแบบ สอบถามเป็นการกำหนดสถานการณ์ขึ้น และมีตัวเลือกที่จะปฏิบัติต่อสถานการณ์นั้น ๆ 4 ตัว เลือก ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 680 คน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 ซึ่งแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อย่างไรก็ดี โดยส่วนรวม แล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ 6 คุณลักษณะเรียงตามลำดับดังนี้ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอุทิศตน และ ความยุติธรรม

วิระวรรณ อามระดิษ (2522) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทาง จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความรับผิดชอบ ความ ซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทิต ความมีระเบียบ ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุทิศตน การประหยัดและออมทรัพย์ การเคารพอาวุโส และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความ สัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็น เกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนกับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ พื้นฐานการศึกษา ลักษณะอาชีพ ที่อยู่อาศัย และการเลี้ยงดูอบรมของบิดา มารดา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น เกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรม 10 ประการ อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจ และพบว่า

นักเรียนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ธีรนาถ เกิดสุคนธ์ (2525) ได้ทำการวิจัยเพื่อทราบอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทิตี ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดุสาหะ และอื่น ๆ และหาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ พื้นฐานการศึกษาของบิดา มารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ลักษณะการเลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดีและ เหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ส่วนการเลียนแบบจากตัวละครนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเลียนแบบ และพื้นฐานการศึกษาของบิดามารดา ฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ลักษณะการอบรมสั่งสอนบุตร บิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่นักเรียนได้รับ

ภาพยนตร์การ์ตูน

การ์ตูน คือ ภาพที่ประดิษฐ์ขึ้นในลักษณะต่าง ๆ ให้ผิดเพี้ยนไปจากความจริง ทั้งนี้ เพื่อเน้นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในการจัดทำภาพก็เพียงแต่ให้รู้ว่าเป็นภาพอะไร การ์ตูนจึงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ถ่ายทอดความ เข้าใจความรู้สึกด้วยภาพ

ภาพยนตร์การ์ตูน เป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทำจากภาพ เขียนและวาดรูปร่างให้มองเห็น เคลื่อนไหวได้ การผลิตนั้นต้องอาศัยความชำนาญหรือทักษะขั้นสูง อีกทั้งต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย จึงจะทำให้การถ่ายทำภาพยนตร์การ์ตูน ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี

การที่สถานีโทรทัศน์นำภาพยนตร์การ์ตูนมาแพร่ภาพออกอากาศก็เนื่องจากในยุคแรก ๆ

สถานียังขาดแคลนรายการอยู่มาก จึงต้องนำภาพยนตร์การ์ตูนมาเสริมรายการ เหตุผลอีกประการหนึ่งก็เพื่อความบันเทิงกับเด็ก ๆ ซึ่งผู้ใหญ่เองก็ดูได้ ภาพยนตร์การ์ตูนในยุคนั้นทางสถานีโทรทัศน์ได้สั่งมาจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เป็นส่วนมาก ต่อมาทางสถานีโทรทัศน์ก็ได้สั่งภาพยนตร์การ์ตูนจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีราคาถูกกว่าสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น เสนอทางโทรทัศน์มากกว่าภาพยนตร์การ์ตูนของประเทศอื่น ๆ ส่วนประเภทของเนื้อหา ก็มีหลายรส หลายรูปแบบ มีทั้งอภินิทนาการ การแปลงกายในลักษณะต่าง ๆ มีสัตว์ประหลาด ที่มีเนื้อหาดึงดูดใจเด็ก เป็นที่น่าสนใจ เกิดว่าภาพยนตร์การ์ตูนไทย ที่สร้างและผลิตโดยคนไทยนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากต้องใช้เวลา ความเพียรพยายาม ความสามารถของผู้สร้าง ทั้งต้องใช้งบประมาณมาก และขาดการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏก็มีภาพยนตร์การ์ตูน เรื่องสั้น ๆ ภาพยนตร์การ์ตูนโฆษณา ส่วนภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องยาวที่น่าออกฉายที่โรงภาพยนตร์มีเรื่องเดียวคือ เรื่อง "สุดสาคร" วาดและสร้างโดย ปยุต เงากระจ่าง

การศึกษาเกี่ยวกับ เด็กและภาพยนตร์การ์ตูน

ในปัจจุบันจะสังเกตเห็นว่าเด็กชอบดูรายการภาพยนตร์การ์ตูน เพราะการ์ตูนญี่ปุ่นสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มาก เนื่องจากมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งมหัศจรรย์ เช่น การแปลงกายของหุ่นยนต์ สัตว์เลี้ยง ตู๊กตา สัตว์ประหลาด หุ่นยนต์วิเศษ แต่บางเรื่องก็มีเนื้อหาแนวเรื่องของชีวิตการดำเนินชีวิต มีคติสอนใจ ผลการวิจัยและการสังเกตพบว่า เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของเด็ก ซึ่งชอบคิดและทำตามตัวการ์ตูนที่ตนชอบ เช่น

อรทัย ศรีสันติสุข (1981: 20) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของรายการโทรทัศน์ญี่ปุ่นต่อเด็กไทย โดยศึกษาจากเด็กวัย 3-6 ปี จำนวน 100 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ

1. การเลียนแบบจากรายการโทรทัศน์ของเด็ก ร้อยละ 75 ของเด็กที่สำรวจระบุว่า เคยเลียนแบบรายการโทรทัศน์ โดยมีวิธีการเลียนแบบ คือ

1.1 เลียนแบบด้วยคำพูด กริยาท่าทางของตัวเองในรายการหลายคนระบุว่า

ชอบทำท่าทางตามอย่างแจ่มดแดง อี๊กคิวซัง และแคนดี้ แคนดี้ สำหรับเพลงประจำรายการ ไทรทัศน์ เด็กระบุว่าชอบร้องเพลงจากรายการการ์ตูนที่ตนชอบ เช่น เพลงจากเรื่อง โคมอสยอคขุนพล โดเรมอน และอี๊กคิวซัง

1.2 เลียนแบบโดยการใช้อุปกรณ์สมมติประกอบท่าทาง เด็กร้อยละ 24 ระบุว่า เลียนแบบโดยมีอุปกรณ์การเล่นประกอบ เช่น ไม้ยาวแทนดาบ หรือกล่องเจาะ ส่วนศีรษะแทนหน้ากากหรือหู ส่วนเด็กหญิงจะแต่งตัวและสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ

นอกจากนี้พบว่า เด็กชอบเลียนแบบรายการโทรทัศน์มากกว่าเด็กหญิง (เด็กชาย 90 เปอร์เซ็นต์ เด็กหญิง 60 เปอร์เซ็นต์)

2. การเรียนรู้ทางสังคม การดูโทรทัศน์นี้ทำให้เด็กเรียนรู้บางอย่างจากรายการได้ รายการโทรทัศน์จากญี่ปุ่นก็มีส่วนให้เด็กเรียนรู้ลักษณะของวัฒนธรรม หรือความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้ ภาษาหรือคำศัพท์บางคำที่ปรากฏในรายการบ่อย ๆ เด็กจะเข้าใจได้เอง เช่น คำว่า "ซามูไร" "ยูโด" เด็กวัย 3-6 ขวบ หลายคนสามารถอธิบายได้ในด้านการเรียนรู้ พฤติกรรมทางสังคม เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวและสิ่งที่รายการโทรทัศน์ต้องการสอน เด็กได้เป็นอย่างดี

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ค่านิยมทางจริยธรรมและพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออกทางโทรทัศน์ได้ดี เด็กชอบคิดและชอบเลียนแบบตามอย่างตัวแสดง เช่น หุ่น หรือการ์ตูนที่ตนนิยมในรายการโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา มักเป็นการศึกษาการเปิดรับสื่อมวลชนของเด็กว่า มีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรม ทศนคติ หรือพฤติกรรมของเด็กอย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการศึกษาผู้รับสาร แต่ยังไม่มีการวิจัยที่พยายามศึกษาว่าเนื้อหาที่มีบทบาทและความสำคัญต่อผู้รับสารอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะเสริมส่วนที่ขาดนี้โดยจะศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของภาพยนตร์การ์ตูนที่แพร่ภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ แม้ปัจจุบันภาพยนตร์การ์ตูนส่วนใหญ่จะผลิตในประเทศญี่ปุ่นที่มี เกล็ด เล็ก เล็กน้อย ในเนื้อหาหลายส่วน เป็นลักษณะของญี่ปุ่นที่เด็กญี่ปุ่น เท่านั้นจะเข้าใจได้ดี แต่การ์ตูนก็เป็นภาษาสากลซึ่งเนื้อหาทั่วไปสามารถเข้าใจกันได้ดีโดยเด็กทุกชาติทุกภาษา